

Spis treści

1. Podstawy	3	Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	18
Dlaczego klinicyści potrzebują anatomii powierzchownej?	3	Staw ramienny	18
Jak rozumiemy termin „anatomia powierzchowna” w niniejszej publikacji?	3	Staw barkowo-obończykowy	19
Gdzie stosować anatomię powierzchowną?	3	Ogólna orientacja – powierzchnia grzbietowa	20
Składowe oceny stawu lub odcinka kręgosłupa	3	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	20
Rozoznanie w strukturach przed zastosowaniem specjalnej oceny lub technik leczenia	4	Brzeg przyrodkowy łopatki	21
Podstawa miejscowej terapii ścięgien, kałetek itd.	4	Badanie palpacyjne – część tylna	22
Zastosowanie kliniczne	4	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	22
Cechy charakterystyczne badania palpacyjnego	4	Badanie palpacyjne poszczególnych struktur	22
Kiedy stosujemy anatomię powierzchowną?	5	Kąt dolny łopatki	22
Wstępne wymogi	5	Brzeg przyrodkowy łopatki	23
Podstawy anatomiczne/topograficzne	5	Kąt górny łopatki	23
Dokładne badanie palpacyjne jako proces	5	Grzebień łopatki – krawędź dolna	23
Określanie celu badania	5	Kąt barkowy	24
Przygotowanie	5	Wyrstek barkowy łopatki	24
Lokalizacja struktur anatomicznych	5	Grzebień łopatki – krawędź górna	24
Wartygodny wynik	6	Brzusiec mięśnia nadgrzebieniowego	25
Doświadczenie	6	Mięsień podgrzebieniowy – ścięgno i przyczep	26
Techniki palpacyjne i trudności	6	Badanie palpacyjne – część boczna	29
Zasadnicze aspekty postępowania	6	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	29
Uciśk stosowany w trakcie oceny palpacyjnej	6	Palpacja poszczególnych struktur	29
Techniki badania palpacyjnego	7	Krawędź boczna wyrostka barkowego łopatki	29
Badanie palpacyjne powłok skórnych	7	Grzebień wyrostka barkowego	29
Badanie palpacyjne krawędzi kostnych	7	Staw barkowo-obończykowy – dostęp przedni	30
Badanie palpacyjne wyniosłości kostnych	7	Staw barkowo-obończykowy – dostęp tylny	30
Badanie palpacyjne brzusców mięśni	8	Staw barkowo-obończykowy	31
Grubość powięzi	8	Wskazówki dotyczące badania i terapii	33
Napięcie powięzi	8	Ogólna orientacja – część przednia	34
Badanie palpacyjne krawędzi mięśni	9	Dół nadobończykowy i podobłończykowy	34
Badanie palpacyjne ścięgien	9	Badanie palpacyjne – część przednio-tylna	36
Badanie palpacyjne więzadeł	10	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	36
Badanie palpacyjne torebek stawowych	10	Palpacja poszczególnych struktur	36
Badanie palpacyjne kałetek	11	Mięsień mostkowo-obończykowo-siłkowy	36
Badanie palpacyjne nerek obwodowych	11	Koniec mostkowy obojczyka	36
Badanie palpacyjne naczyń krwionośnych (tętnic)	12	Szpara stawu mostkowo-obończykowego	37
Wskazówki ułatwiające badanie palpacyjne	12	Wcięcie szyjne	37
Struktury naprowadzające	12	Badanie palpacyjne – część przednio-boczna	37
Linie łączące	13	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	37
Metody potwierdzające wyniki palpacji	13	Palpacja poszczególnych struktur	38
Rysowanie struktur	13	Wyrstek krzyżowy	38
Pozycje wyjściowe do ćwiczeń	13	Ścięgno mięśnia podopłatkowego	39
Zadania kontrolne	14	Guzek mniejszy kości ramiennej	40
		Brzuch międzyguzkowy i guzek większy kości ramiennej	40
		Wskazówki dotyczące badania i terapii	41
		Guzek większy kości ramiennej	41
		Wydrążenie stawowe łopatki	43
		Wskazówki dotyczące badania i terapii	44
		Przyczep mięśnia nadgrzebieniowego	44
2. Kompleks barkowy	17		
Znaczenie i funkcja okolicy barkowej	17		
Powszechnie stosowane procedury terapeutyczne	17		

Wskazówki dotyczące badania i terapii	45	Wskazówki dotyczące badania i terapii	71
Postępowanie przy zapaleniu ścięgna	46	Techniki miejscowego badania palpacyjnego dla II typu zespołu łokcia tenisisty	71
Postępowanie przy tendynozie	46	Ogólna orientacja – tylna powierzchnia kości ramiennej	72
Zadania kontrolne	47	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	72
3. Kompleks łokciowy	51	Badanie palpacyjne ciepłoty i obrzęku	73
Znaczenie i funkcja kompleksu łokciowego	51	Związek pomiędzy trzema wyniosłościami kostnymi	73
Powszechnie stosowana terapia tej okolicy	51	Zadania kontrolne	74
Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	51	4. Ręka	77
Staw ramienno-łokciowy	52	Znaczenie i funkcja ręki	77
Staw ramienno-promieniowy	52	Uwarunkowania różnorodności funkcji ręki	77
Staw promieniowo-łokciowy bliższy	52	Powszechnie stosowana terapia tej okolicy	78
Przyczepy mięśniowe na nadkłyku bocznym kości ramiennej	53	Powszechnie stary patologiczne ręki	78
Przyczepy mięśni na nadkłyku bocznym kości ramiennej	53	Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	79
Struktury nerwowe	54	Podział osiowy szkieletu ręki na części i jego znaczenie kliniczne	79
Ogólna orientacja – część przednia	55	Nadgarstek	80
Granice dołu łokciowego	55	Kompleks trójkąta włókniasto-chrzęstnego	81
Badanie palpacyjne – część przednia	55	Budowa kanału nadgarstka	81
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	55	Ścięgna prostowników i ich przedziały	82
Palpacja poszczególnych struktur	56	Ogólna orientacja – strona grzbietowa ręki	83
Kość ramenna – trzon – powierzchnia przysiodkowa	56	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	83
Mięsień dwugłowy ramienia	57	Bliższa granica nadgarstka	
Pęczek naczyńowo-nerwowy	58	(linia stawu promieniowo-nadgarstkowego)	84
Mięsień ramienny	59	Przebieg szpary stawu promieniowo-nadgarstkowego	85
Mięsień nawrotny obły	59	Dalsza granica nadgarstka	
Mięsień ramienno-promieniowy	59	(linia stawu nadgarstko-środkowego)	85
Staw promieniowo-łokciowy bliższy	59	Wskazówki do badania i terapii	86
Wskazówki dotyczące badania i terapii	59	Badanie palpacyjne tkanek miękkich strony grzbietowej ręki	87
Badanie palpacyjne – część przysiodkowa	60	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	87
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	60	Palpacja poszczególnych struktur	87
Palpacja poszczególnych struktur	61	Dół promieniowy (tabierka anatomiczna)	87
Kość ramenna – brzeg przysiodkowy	61	Ścięgna mięśni prostowników i ich przedziały	87
Nerw łokciowy	61	Nerw promieniowy, żyła odpromieniowa i tętnica promieniowa	89
Bruzda nerwu łokciowego i kanał łokciowy	62	Wskazówki dotyczące badania i terapii	90
Grzebień nadkłyka przysiodkowego i nadkłyk przysiodkowy kości ramiennej	62	Badanie palpacyjne powierzchni grzbietowych kości nadgarstka	91
Miejsca przyczepu na nadkłyku przysiodkowym (głowa wspólna, mięsień nawrotny obły)	62	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	91
Różnicowanie w przypadku zapalenia nadkłyka	63	Palpacja poszczególnych struktur	92
Szybka orientacja w przebiegu mięśni przedramienia	64	Kości nadgarstka po stronie promieniowej	92
Wskazówki dotyczące badania i terapii	65	Wskazówki dotyczące badania i terapii	93
Badanie palpacyjne – część boczna	65	Kości nadgarstka kolumny centralnej	94
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	66	Wskazówki dotyczące badania i terapii	95
Lokalizowanie najważniejszych struktur kostnych	66	Kości nadgarstka po stronie łokciowej	96
Kość ramenna – brzeg boczny i przegroda międzymięśniowa boczna	66	Wskazówki dotyczące badania i terapii	97
Grzebień nadkłyka bocznego	66	Ogólna orientacja – strona dłoniowa ręki	97
Nadkłyk boczny i część boczna kłyka kości ramiennej	67	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	97
Główna kości ramiennej i mięsień łokciowy	67	Krawędź kości promieniowej	98
Szpara stawu ramienno-promieniowego	68	Badanie palpacyjne tkanek miękkich strony dłoniowej ręki	98
Głowa i szyłka kości promieniowej	68	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	99
Mięsień ramienno-promieniowy i nerw promieniowy	69	Palpacja poszczególnych struktur	99
Lokalizacja mięśni i ich przyczepów	69	Mięsień zginacz promieniowy nadgarstka i guzek kości łeczkowatej	99
Lokalizowanie tendynopatii przyczepów bocznych	69	Tętnica promieniowa	99
Mięsień prostownik promieniowy długi nadgarstka	69	Mięsień zginacz długi kciuka	100
Mięsień prostownik promieniowy krótki nadgarstka	70	Struktury promieniowe – podsumowanie	100
Mięsień prostownik palców	70	Mięsień dłoniowy długi	100
Mięsień prostownik łokciowy nadgarstka	71	Mięsień zginacz powierzchowny palców	100

Mięsień zginacz łokciowy nadgarstka i kość grochowata	100	Budowa stawu udowo-piszczałowego	134
Tętnica łokciowa i nawa łokciowa	101	Budowa stawu rzekowo-udowego	136
Struktury łokciowe – podsumowanie	101	Staw piszczałkowo-strzałkowy bliższy	136
Wskazówki dotyczące badania i terapii	101	Mięśnie stawu kolanowego	136
Badanie palpacyjne powierzchni dłoniowych kości nadgarstka	102	Struktury nerwowe	138
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	102	Badanie palpacyjne w stanach podwyższenia temperatury	138
Palpacja poszczególnych struktur	102	Badanie palpacyjne obrzęku	139
Kość grochowata	102	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	139
Haczyk kości haczykowatej	103	Obfity wysięk	139
Kość łódzko-wata	104	Umiarowany wysięk	139
Kość czworoboczna większa	104	Minimalny wysięk	139
Głowa kości łokciowej i szpara stawu promieniowo-nadgarstkowego	105	Badanie palpacyjne – część przednia	140
Kość księżycowata i głowkowata	106	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	140
Więzadło poprzeczne nadgarstka i kanał nadgarstka	106	Palpacja poszczególnych struktur	141
Nerw pośrodkowy	106	Podstawa rzępi	141
Wskazówki dotyczące badania i terapii	107	Krawędzie rzępi	142
Zadania kontrolne	108	Wierzchołek rzępi	142
		Więzadło rzępi, różnicowanie	142
		Guzowatość kości piszczałowej	143
5. Staw biodrowy i okolica pachwinowa	111	Wskazówki dotyczące badania i terapii	143
Znaczenie i funkcja stawu biodrowego i okolicy pachwinowej	111	Badanie palpacyjne – część przyśrodkowa	145
Powszechnie stosowana terapia okolicy lędźwiowo-miedniczno-biodrowej	111	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	145
Powszechnie stany patologiczne okolicy biodrowej	111	Struktury poddane palpacji	145
Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	112	Granice szpary stawowej	145
Anatomia kości	112	Badanie palpacyjne tkanek miękkich	146
Miednica	112	Palpacja poszczególnych struktur	147
Spojenie łonowe	112	Nadkłykiec przyśrodkowy kości udowej	147
Staw biodrowy	113	Guzek przywodziela i ściegno mięśnia przywodziela wielkiego	147
Istotne tkanki miękkie przedniej powierzchni uda	114	Nerw udowo-goleniowy	148
Istotne tkanki miękkie tylnej powierzchni uda	115	Więzadło poboczne przyśrodkowe	148
Kaleki	115	Grupa mięśni gęsiej stopy	149
Badanie palpacyjne – część boczna	116	Wskazówki dotyczące badania i terapii	150
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	116	Badanie palpacyjne – część boczna	152
Palpacja poszczególnych struktur	116	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	152
Krętarz większy	116	Palpacja poszczególnych struktur	153
Pomiar kąta antetorsji szyjki kości udowej	116	Granice szpary stawowej	153
Przyczepy i kaleki w okolicy krętarza większego	117	Pasma biodrowo-piszczałowe	154
Badanie palpacyjne – część grzbietowa	118	Guzek Gerdy'ego	155
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	118	Nadkłykiec boczny kości udowej i przyczep ściegna mięśnia podkolanowego	155
Palpacja poszczególnych struktur	118	Głowa kości strzałkowej	155
Guz kulszowy	118	Więzadło poboczne strzałkowe	156
Mięśnie grupy kulszowo-goleniowej	118	Mięsień dwugłowy uda	156
Wskazówki dotyczące badania i terapii	119	Nerw strzałkowy wspólny	157
Badanie palpacyjne – część przednia	120	Wskazówki dotyczące badania i terapii	157
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	120	Badanie palpacyjne – część tylna	159
Palpacja poszczególnych struktur	120	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	159
Trójkąt udowy boczny	120	Palpacja poszczególnych struktur	160
Trójkąt udowy przyśrodkowy	123	Struktury nerwowe dołu podkolanowego	160
Wskazówki dotyczące badania i terapii	128	Ściegno mięśnia dwugłowego uda	161
Zadania kontrolne	129	Ściegna mięśni gęsiej stopy	161
		Wskazówki dotyczące badania i terapii	162
		Zadania kontrolne	163
6. Staw kolanowy	133		
Istota i funkcja stawu kolanowego	133	7. Stopa	167
Powszechnie stosowana terapia okolicy stawu kolanowego	134	Znaczenie i funkcja stopy	167
Przegląd możliwych patologii	134	Funkcja	167
Ocena pacjenta i techniki terapeutyczne	134	Konstrukcja kostna – cechy szczególne	167
Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	134		

Cechy nomenklatury	168	Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	201
Biomechanika – cechy szczególne	168	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	202
Częste wskazania do terapii w tym obszarze	169	Zakres badania palpacyjnego	202
Częste objawy w obszarze stopy	169	Kryteria badania palpacyjnego	202
Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	170	Powierzchnia skóry	202
Struktury kostne	170	Konsystencja tkanki	203
Struktury mięśniowe	170	Czucie	203
Struktury więzadłowe	171	Wrażliwość na nacisk wywołująca dolegliwości bólowe	203
Struktury nerwowe	171	Metody i techniki badania palpacyjnego	203
Badanie palpacyjne brzegu przyrodzkiego stopy	172	Pozycja wyjściowa	204
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	172	Trudne i alternatywne pozycje wyjściowe	204
Palpacja poszczególnych struktur	172	Neutralna pozycja wyjściowa: pozycja siedząca	204
Kostka przyrodzka	172	Neutralna pozycja wyjściowa: leżenie na boku	205
Podpórka kości skokowej	173	Techniki badania palpacyjnego	205
Głowa i szyja kości skokowej	174	Badanie palpacyjne powierzchni skóry	205
Wyrostek tylny kości skokowej (guzek przyrodzki)	174	Technika badania powierzchni skóry	206
Ściegno mięśnia pieszczelowego tylnego	174	Technika badania temperatury skóry	206
Guźwatłość kości łódkowatej	175	Badanie palpacyjne jakości skóry (turgor)	206
Położenie więzadeł przyrodzkowych	175	Kryteria	206
Ściegno mięśnia zginacza długiego palców stóp	176	Test przemieszczenia skóry	206
Ściegno mięśnia zginacza długiego palucha	176	Test unoszenia skóry	206
Tętnica i nene pieszczelowy	177	Technika rolowania skóry	206
Stopy stawowe strony przyrodzkiej stopy	177	Badanie palpacyjne konsystencji mięśnia (badanie napięcia mięśnia)	207
Wskazówki dotyczące badania i terapii	180	Techniki	207
Badanie palpacyjne – część boczna	181	Wskazówki dotyczące badania i terapii	209
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	181	Różnicowanie tkanek	209
Badanie palpacyjne poszczególnych struktur	181	Interpretacja wyników badania palpacyjnego	
Kostka boczna	181	powierzchni skóry	209
Błoczek strzałkowy	181	Interpretacja wyników badania palpacyjnego konsystencji	
Podstawa piątej kości śródstopia	182	skóry (turgoru)	210
Mięsień strzałkowy długi i krótki	183	Interpretacja wyników badania palpacyjnego konsystencji	
Staw piętowo-sześcienny	183	mięśni (napięcia)	210
Szpary stawowa pomiędzy czwartą/piątą kością śródstopia a kością sześcienną	185	Co oznacza stwardnienie mięśnia?	210
Wielkość kości sześcienną	185	Przykłady terapii	211
Położenie więzadeł bocznych	186	Masaż funkcyjny odcinka lędźwiowego kręgosłupa u pacjenta leżącego przodem	211
Więzadło skokowo-strzałkowe przednie	187	Pozycja wyjściowa – wariant 1	211
Wskazówki dotyczące badania i terapii	187	Technika	211
Badanie palpacyjne – część grzbietowa	189	Pozycja wyjściowa – wariant 2	211
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	189	Masaż funkcyjny odcinka lędźwiowego kręgosłupa u pacjenta leżącego na boku	212
Badanie palpacyjne poszczególnych struktur	189	Pozycja wyjściowa	212
Szpary stawu skokowego	189	Technika	212
Szyja i głowa kości skokowej	190	Masaż funkcyjny mięśnia czworobocznego u pacjenta leżącego na boku	214
Naczynia krwionośne części grzbietowej stopy	190	Pozycja wyjściowa	214
Struktury nerwowe części grzbietowej stopy	192	Wariant 1 techniki – depresja (obniżenie) i retrakcja z rozciąganiem w kierunku przednim	214
Wskazówki dotyczące badania i terapii	193	Wariant 2 techniki – depresja (obniżenie) i protrakcja z bezpośrednim rozciąganiem w kierunku tylnym	214
Badanie palpacyjne – część dystalna i tylna kończyny	194	Masaż funkcyjny mięśnia czworobocznego u pacjenta leżącego tyłem	215
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	194	Pozycja wyjściowa	215
Palpacja poszczególnych struktur	194	Technika	216
Brzegi ścięgna Achillesa	194	Zadania kontrolne	217
Przyczep mięśnia tróglowego tydki	195		
Badanie palpacyjne ścięgna Achillesa	195		
Zadania kontrolne	197		
8. Tkanki miękkie	201		
Znaczenie i funkcja tkanek miękkich	201		
Powszechnie stosowana terapia w tym obszarze	201		

9. Miednica tylna	221	Technika – badanie palpacyjne w pozycji stojącej	241
Znaczenie i funkcja miednicy	221	Kość krzyżowa – wyrostek kołczasty S2	242
Powszechnie stosowana terapia tej okolicy	221	Technika	242
Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	223	Kość krzyżowa – grzebień krzyżowy pośrodkowy	242
Różnice wynikające z płci	224	Technika	243
Szczegółowe różnice	224	Kość krzyżowa – przyczep mięśnia wielodzielnego	243
Kość miedniczna	225	Technika	243
Kość krzyżowa	225	Kość krzyżowa – rozwór krzyżowy	243
Umieszczenie	226	Technika	243
Anatomia szczegółowa	226	Kość krzyżowa – przejście krzyżowo-guziczne	244
Węzła miednicy	227	Technika	244
Staw krzyżowo-biodrowy	228	Stany patologiczne – informacje uzupełniające	244
Pierwszy łańcuch kinematyczny: kość krzyżowa jako część		Kość krzyżowa – kąty dolno-boczne kości krzyżowej	245
kolumny kręgosłupa	228	Technika – wariant 1	245
Drugi łańcuch kinematyczny: kość krzyżowa jako część		Technika – wariant 2	245
kręczyń dolnych	228	Technika – wariant 3	245
Treści łańcuch kinematyczny: kość krzyżowa jako część		Węzła krzyżowo-guzowe	245
pięścienia miednicznego	228	Technika	246
Przyczyny różnic w opiniach dotyczących stawu		Stany patologiczne – informacje uzupełniające	246
krzyżowo-biodrowego	229	Węzła krzyżowo-biodrowe grzbietowe długie	246
Biomechanika stawu krzyżowo-biodrowego	229	Technika	246
Dynamizacja węzła stawu krzyżowo-biodrowego	230	Stany patologiczne – informacje uzupełniające	246
Węzła krzyżowo-guzowe	230	Odwzorowanie struktur na skórze pacjenta	246
Powięć pierśniowo-łędźwiowa	231	Kolec biodrowy tylny dolny	247
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	231	Technika	247
Techniki badania palpacyjnego umożliwiające szybkie		Staw krzyżowo-biodrowy	247
rozpoznanie struktur kostnych	232	Technika – odwzorowanie na skórze	247
Pozycja wyjściowa	232	Mięsień gruszkowaty	248
Grzebień biodrowy	232	Technika – odwzorowanie na skórze	248
Technika	232	Technika – badanie palpacyjne	248
Krętarz większy	233	Stany patologiczne – informacje uzupełniające	248
Technika	233	Nerw kulszowy oraz mięśnie pośladkowe	249
Kość krzyżowa	234	Odwzorowanie na skórze – miejsce wyjścia z miednicy	249
Technika	234	Technika – badanie palpacyjne	249
Guz kulszowy	235	Odwzorowanie na skórze – dalszy przebieg w obrębie miednicy	249
Technika	235	Odwzorowanie na skórze – dalszy przebieg w obrębie uda	250
Badanie palpacyjne w celu szybkiego rozpoznania		Odwzorowanie – nerw pośladkowy górny	250
struktur mięśniowych	235	Badanie palpacyjne obszaru miedniczo-krętarzowego	250
Pozycja wyjściowa	235	Okolica krętarza większego i guza kulszowego	250
Mięsień pośladkowy wielki	235	Kalełka krętarzowa	251
Technika – środek brzucha mięśnia	235	Stany patologiczne – informacje uzupełniające	251
Technika – miejsce przyczepu początkowego	236	Pomiar kąta antefleksji szyki kości udowej	251
Technika – miejsce przyczepu końcowego	237	Technika	251
Technika – krawędź przyśrodkowa	237	Przyczepy na krętarzu większym	252
Technika – krawędź boczna	237	Technika	252
Mięsień pośladkowy średni	237	Stany patologiczne – informacje uzupełniające	253
Technika	238	Szerokość przestrzeni pomiędzy miednicą	
Pasma biodrowo-piszczelowe	238	a krętarzem większym	253
Technika	239	Technika	253
Techniki miejscowego badania palpacyjnego	239	Guz kulszowy oraz kalełka kulszowa	253
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	239	Technika – kalełka kulszowa	253
Pozycja wyjściowa	239	Technika – kontury guza kulszowego	253
Kość biodrowa – grzebień biodrowy	239	Badanie palpacyjne aktywności mięśni dna miednicy	254
Technika	239	Technika	254
Kość biodrowa – kolec biodrowy tylny górny	239	Informacje dotyczące patologii	254
Technika – wariant 1	240	Wskazówki dotyczące badania i terapii	254
Technika – wariant 2	240	Zadania kontrolne	256
Stany patologiczne – informacje uzupełniające	241		

10. Kręgosłup – odcinek lędźwiowy	259	Wykonanie	283
Znaczenie i funkcja odcinka lędźwiowego	259	Interpretacja	283
Funkcja podporowa dla ciężaru ciała	259	Badanie palpacyjne podczas ruchów zgięcia i prostowania	283
Przestrzenne ułożenie górnej części ciała	259	Cel	283
Znaczenie stabilności w przypadku stania oraz dzwigania	259	Kryteria	283
Ruchy w tułowie	259	Wykonanie	283
Powstawanie energii koniecznej do poruszania się	260	Interpretacja	283
Połączenia pomiędzy sztywną i ruchomą częścią kręgosłupa	260	Przednio-tylna segmentarna gra stawowa	284
Powszechnie stosowana terapia tej okolicy	260	Cel	284
Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	261	Kryteria	284
Definicje anatomiczne	261	Wykonanie	284
Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne?	262	Interpretacja	284
Kształt dolnych kręgów lędźwiowych	263	Ocena miejscowej ruchomości segmentarnej za pomocą ruchów sprzężonych	284
Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne?	263	Cel	284
Szczegółowa anatomia struktur kostnych	263	Kryteria	284
Wyrostki kolczyste	263	Wykonanie	284
Kształt i ułożenie lędźwiowych wyrostków kolczystych	263	Interpretacja	285
Lędźwiowe wyrostki żebrowe	264	Trening mięśnia wielodzielnego	285
Stawy międzykręgowe	265	Wykonanie	285
Szczegółowa anatomia więzadeł	266	Zadania kontrolne	287
Więzadła trzonów kręgów	266		
Więzadła segmentarne	267		
Dodatkowe więzadła odcinka lędźwiowego	268		
Powięź piersiowo-lędźwiowa	268		
Szczegółowa anatomia mięśni	270		
Mięsień najczystszy grzbietu	270		
Mięsień głęboki grzbietu – pasmo przysrodkowe	271		
Mięsień głęboki grzbietu – pasmo boczne	271		
Działanie mięśni lędźwiowych	272		
Podstawowe zasady biomechaniki	274		
Ruch symetryczny	274		
Ruchy asymetryczne	274		
Ruchy sprzężone i złożone	274		
Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	275		
Pozycja wyjściowa	276		
Ustawienie w płaszczyźnie czołowej	276		
Ustawienie w płaszczyźnie poprzecznej	276		
Tudne i alternatywne pozycje wyjściowe	276		
Leżenie bokiem w pozycji neutralnej	276		
Pozycje pionowe	276		
Techniki badania palpacyjnego	277		
Odwzorowanie ułatwiające lokalizację struktur	277		
Linia łącząca grzebień biodrowy i kość biodrowy tylny górny	277		
Skrzyżowanie lędźwiowo-krzyżowe	277		
Miejscowe badanie palpacyjne struktur kostnych	277		
Badanie palpacyjne od dołu przez wyrostek kolczysty S2	277		
Lokalizacja pozostałych wyrostków kolczystych odcinka lędźwiowego	279		
Badanie palpacyjne od góry przez wyrostek kolczysty Th11	280		
Wskazówki dotyczące badania i terapii	281		
Test rotacji (poprzeczny ucisk kręgów)	281		
Technika	282		
Kryteria	282		
Interpretacja	282		
Tylny-przednia, segmentarna gra stawowa	282		
Cel	282		
Kryteria	283		
		11. Kręgosłup – odcinek piersiowy i klatka piersiowa	291
		Znaczenie i funkcja okolicy piersiowej	291
		Funkcja ochronna	291
		Funkcja podporowa	291
		Przejście pomiędzy odcinkiem szyjnym a lędźwiowym kręgosłupa	291
		Oddychanie	292
		Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne?	292
		Powszechnie stosowana terapia tej okolicy	292
		Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	294
		Funkcjonalne części kręgosłupa piersiowego	294
		Anatomiczna charakterystyka kręgosłupa piersiowego	294
		Trzon kręgu piersiowego	294
		Krążek międzykręgowy odcinka piersiowego	296
		Otwór kręgowy	296
		Wyrastek kolczysty	296
		Wyrastek poprzeczny	296
		Stawy międzykręgowe	297
		Klatka piersiowa	297
		Budowa żebra	297
		Połączenia żeber i mostka	298
		Połączenia żeber z kręganiami	298
		Mechanika stawów żebrowo-kręgowych	299
		Szczegółowa anatomia kości położonych z przodu	299
		Szczegółowa anatomia mięśni położonych z przodu	300
		Mięsień grzbietu w odcinku piersiowym	300
		Mięsień głęboki grzbietu	300
		Mięsień powierzchowny grzbietu	301
		Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	302
		Pozycja wyjściowa	302
		Tudne i alternatywne pozycje wyjściowe	302
		Techniki badania palpacyjnego – część tylna	303
		Przejście szyjno-piersiowe u pacjenta w pozycji siedzącej	303
		Lokalizowanie wyrostków kolczystych poprzez wyprost w odcinku szyjnym	303

Lokalizowanie wyrostków kolczystych poprzez rotację w odcinku szyjnym 305 Lokalizowanie Th1 poprzez przesunięcie tylnie 306 Projekcja wyrostka poprzecznego Th1 306 Lokalizacja pierszowego zębra z tyłu 306 Wskazówki dotyczące badania i terapii 308 Przebieg szczyjno-piersiowy u pacjenta leżącego przodem 311 Lokalizowanie wyrostka kolczystego Th1 poprzez przesunięcie tylnie 311 Projekcja wyrostka poprzecznego u pacjenta leżącego przodem 311 Lokalizowanie pierwszego zębra z tyłu 311 Techniki badania palpacyjnego u pacjenta leżącego przodem – część tylna 312 Lokalizowanie pozostałych wyrostków kolczystych w odcinku piersiowym 312 Różnica wysokości pomiędzy wyrostkiem kolczystym i wyrostkiem poprzecznym kręgu 313 Wskazówki dotyczące badania i terapii 315 Ocena segmentarna odcinka piersiowego kręgosłupa 315 Terapia odcinka piersiowego kręgosłupa 317 Ocena stawów żebrowo-kręgowych 318 Ocena położenia żeber 318 Test sprężynowania dla wszystkich żeber 319 Test sprężynowania dla jednego zębra 319 Terapia stawów żebrowo-kręgowych 320 Techniki badania palpacyjnego – część przednia 320 Badanie palpacyjne części przedniej u pacjenta siedzącego 320 Wzrostek szyjny 320 Kąt mostkowy 321 Lokalizowanie drugiego zębra 321 Lokalizowanie pierwszego zębra 322 Badanie palpacyjne części przedniej u pacjenta leżącego tyłem 322 Palpacja przestrzeni międzyżebrowych podczas oddychania 322 Badanie palpacyjne przestrzeni międzyżebrowej podczas ewakuacji kończyny górnej 324 Badanie palpacyjne części piersiowej u pacjenta leżącego bokiem 324 Wskazówki dotyczące badania i terapii 325 Techniki manualne w terapii układu oddechowego 325 Masaż funkcyjny 328 Zadania kontrolne 331 12. Kręgosłup – odcinek szyjny 335 Znaczenie i funkcja odcinka szyjnego kręgosłupa 335 Powszechnie stosowana terapia tej okolicy 335 Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki 336 Części odcinka szyjnego kręgosłupa 336 Anatomia części dolnej odcinka szyjnego 337 Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne? 338 Biomechanika części dolnej odcinka szyjnego 338 Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne? 339 Anatomia kości potylicznej i górnej części odcinka szyjnego 340 Kość potyliczna 340 Krąg szczytowy (dźwigacz) 341 Krąg obrotowy (obrotnik) 342 Węzadła odcinka szyjnego 342 Węzadło karkowe 342 Węzadło poprzeczne kręgu szczytowego 342 Węzadła skrzydlowate 343 Biomechanika górnej części odcinka szyjnego kręgosłupa 343 Stawy szczytowo-potyliczne (C0/C1) 343 Stawy szczytowo-obrotowe boczne 344 Mięśnie tylnie 344 Mięśnie powierzchowne 344 Mięśnie głębokie 345 Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne? 345 Mięśnie górnej części odcinka szyjnego 346 Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne? 346 Mięśnie przednie i boczne 346 Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne? 347 Nerwy i naczynia krwionośne 348 Jaki ma to wpływ na badanie palpacyjne? 349 Spłot ramienny 349 Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości) 349 Pozycja wyjściowa 350 Trudne oraz alternatywne pozycje wyjściowe 351 Leżenie przodem 351 Leżenie tyłem 351 Techniki badania palpacyjnego – część tylna 352 Kość potyliczna 352 Okolica podpotyliczna i węzadło karkowe 353 Węzadło karkowe 353 Oczekiwany wynik 353 Wzrostek kolczysty C2 354 Wzrostki kolczyste dolnej części odcinka szyjnego 355 Metoda mało wiarygodna 355 Metoda wiarygodna 355 Stawy międzykręgowe 356 Określenie poziomu za pomocą blaszek łuków kręgowych 356 Lokalizacja kolumny stawowej 357 Powiększenie poprawnej lokalizacji 357 Mięśnie, nerwy potyliczne, naczynia krwionośne 357 Mięsień półkolcowy głowy i część zstępująca mięśnia czworobocznego 358 Mięsień mostkowo-obojczykowo-sutkowy 359 Mięsień płaszczki głowy 360 Nerwy potyliczne i naczynia krwionośne 360 Wskazówki dotyczące badania i terapii 362 Test węzadła skrzydlowatego 364 Cel 364 Kryteria 364 Wykonanie 364 Interpretacja 365 Określenie poziomu przewlekłego podrażnienia krążków międzykręgowych 365 Cel 365 Kryteria 365 Wykonanie 365 Interpretacja 365 Masaż funkcyjny 366 Techniki badania palpacyjnego – część boczna 367 Kąt żuchwy 367 Wzrostek poprzeczny C1 368 Wzrostki poprzeczne C2 i C3 369 Granice trójkąta tylnego szyi 370	
--	--

Mięsień mostkowo-obojętkowo-sukłowy	371	Podstawowa wiedza z zakresu topografii i morfologii	389
Obojętek	372	Biomechanika stawu skroniowo-żuchwowego	390
Część zstępująca mięśnia czworobocznego	372	Otwieranie ust	390
Trójkąt potyliczny szyi	372	Zamykanie ust	391
Mięsień dzwignacz topatki	372	Ruchy żujące	391
Mięsień pochylony tylny	374	Ocena odchylenia od linii środkowej podczas otwierania ust	391
Trójkąt nadobojczykowy szyi	375	Technika: test aktywnego otwierania ust	391
Mięsień pochylony przedni	375	Badanie palpacyjne stawów skroniowo-żuchwowych	392
Pienięsze żebro	375	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	392
Tętnica podobojczykowa i mięsień pochylony środkowy	375	Ocena zjawiska trzasku podczas aktywnego otwarcia ust	392
Spłot ramienny	375	Pozycja wyjściowa	392
Wskazówki dotyczące badania i terapii	376	Technika	392
Badanie palpacyjne podczas ruchu na poziomie C1 (ruch wyrotacyjny)	376	Badanie palpacyjne mięśni układu stomatognatycznego	393
Techniki badania palpacyjnego – część przednia	378	Przebieg badania palpacyjnego (najważniejsze wiadomości)	393
Anatomia	378	Mięsień żwacz	393
Kość gnykowa – blaszka kręgu C3	379	Pozycja wyjściowa	394
Chrząstka tarczowata (wgłobienie) – blaszka kręgu C4	380	Technika	394
Chrząstka tarczowata (powierzchnie boczne) – blaszka kręgu C5	380	Wskazówki dotyczące badania i terapii	394
Chrząstka pierścieniowata – blaszka kręgu C6	380	Mięsień skrzydłowy przysrodkowy	394
Guzzek tętnicy szyjnej	381	Pozycja wyjściowa	394
Wcięcie szyjne mostka – wyrostek kolczysty Th2	381	Technika	394
Zadania kontrolne	384	Wskazówki dotyczące badania i terapii	395
13. Głowa i układ stomatognatyczny	387	Mięsień skrzydłowy boczny	395
Wprowadzenie	387	Pozycja wyjściowa	396
Znaczenie i funkcja stawu skroniowo-żuchwowego	387	Technika	396
Powszechnie stosowana terapia tej okolicy	387	Wskazówki dotyczące badania i terapii	397
Podstawowa wiedza z zakresu anatomii i biomechaniki	387	Mięsień skroniowy	397
Anatomia kości czaszki	388	Pozycja wyjściowa	397
Podział głowy na okolicę	388	Technika	398
Twarzoczaszka – płaszczyna czołowa (ogólne wiadomości)	388	Przedni i tylny brzusiec mięśnia dwubrzuścowego	398
Badanie palpacyjne kości czaszki	388	Pozycja wyjściowa	399
Twarzoczaszka – płaszczyna czołowa	388	Technika (wewnątrzustna)	399
Struktury poddawane palpacji	388	Technika (zewnątrzustna)	400
Strona boczna czaszki	389	Zadania kontrolne	402
Struktury poddawane palpacji	389	Piśmiennictwo	403
Stawy skroniowo-żuchwowe	389	Indeks	409